GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA" IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șese lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 36 fr., pe șése lunĭ 18 fr., pe trei lunĭ 9 francĭ.

ANULŬ XLVII.

SĔ PRENUMERĂ:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 190. *Joi 11 (23) Octomvre* **1884.**

Nou Abonamentŭ
la
„Gazeta Transilvaniei."

Cu I Octomvre st. v. 1884 s'a începutŭ **unŭ nou abonamentŭ,** la care invitămŭ pe onorații amicĭ și sprijinitorĭ ai foiei nóstre.

Abonamentulŭ: **Pentru Austro-Ungaria** cu posta: pe trei lunĭ 3 fl., pe șése lunĭ 6 fl., pe unŭ anŭ 12 fl. **Pentru România și streinătate:** pe trei lunĭ 9 francĭ, pe șése lunĭ 18 francĭ, pe unŭ anŭ 36 francĭ.

Rugămŭ pe d-nii abonațĭ, ca sĕ binevoiască a-șĭ reînoí de cu vreme prenumerările, pentru ca trimiterea ḍiarului sĕ nu se întrerupă.

REDACȚIUNEA „GAZETEI TRANSILVANIEI."

Brașovŭ în 10 (22) Octomvre.

Amŭ ḍisŭ de repețite orĭ: sĕ ne luămŭ de esemplu pe Cehii și Germanii Boemiei, când se cere ca sĕ luptămŭ pentru apĕrarea limbei nóstre naționale.

In Boemia, unde îșĭ stau fața în fața două popóre, despre carĭ putemŭ dice că suntŭ cele mai desvoltate în cultură dintre tóte popórele monarchiei nóstre și unde conduce frênele guvernului unŭ ministeriu, care și-a propusŭ a împăcá naționalitățile prin aplicarea principiului de egală îndreptățire națională; în Boemia, ḍicemŭ, se va alege décă este posibilŭ a se aflá unŭ mijlocŭ ca pe viitorŭ în monarchiă sĕ trăiéscă Cehulŭ cu Germanulŭ, Polonulŭ cu Ruténulu și Ungurulŭ cu Românulŭ în armoniă și bună înțelegere.

Décă acestŭ mijlocŭ nu se va puté aflá în Boemia, atuncĭ cu atâtŭ mai greu va fi de alŭ găsí în alte țĕri ale monarchiei mai puținŭ înaintate, ér décă se va aflá, atuncĭ nu înțelegemŭ de ce sĕ nu se pótă întroduce cu timpulŭ, în tóte țĕrile vastului imperiu habsburgicŭ, modulŭ de convețuire pacînică, ce se va fi stabilitŭ între Cehii și Germanii boemĭ.

Din acestŭ punctŭ de vedere discusiunile din dieta boemă, cari au de scopŭ asigurarea drepturilorŭ de limbă și naționale ale naționalitățilorŭ Boemiei, trebue sĕ aibă pentru noi unŭ deosebitŭ interesŭ.

Pe terêmulŭ scolarŭ s'a aflatŭ unŭ modŭ de soluțiune a cestiunei egalei îndreptățirĭ prin separarea după limbă a cercurilorŭ scolare și legea Kviczala are de scopŭ de a dá garanții instrucțiunei naționale și în comunele mixte, puindŭ stavilă tuturorŭ încercărilorŭ de desnaționalisare.

Nu totŭ așa de ușorŭ este soluțiunea numitei cestiunĭ pe terêmulŭ politicŭ, pentru că Germanii se temŭ de preponderanța elementului cehicŭ și Cehii luptă în contra preponderanței germane. In acéstă luptă Cehii suntŭ aḍĭ mai tarĭ, nu atâtŭ pentru-că elementulŭ lorŭ este mai numerosŭ, câtŭ mai multŭ pentrucă Cehii vorbescŭ mai toțĭ și limba germană, pe când cea mai mare parte a Germanilorŭ nu cunósce de locŭ limba cehică. Acésta se esplică prin aceea, că limba germană până mai erĭ-alaltăerĭ a predomnitŭ totŭ terêmulŭ în Boemia.

Stăruințele conducĕtorilorŭ germanĭ din Boemia au ḍe scopŭ de a scutí pe Germanĭ și pe viitorŭ de învĕțarea limbei cehice, de a împedecá astfelŭ preponderanța acestei limbĭ. De aceea ei pretindŭ separarea după naționalitate și a cercurilorŭ politice.

Scimŭ că dieta boemă a primitŭ în principiu acésta separare dér numai sub anumite condițiunĭ, décă și până încâtŭ guvernulŭ țĕrei o va aflá de esecutabilă. Germanii nu s'au mulțumitŭ cu acésta și persistŭ în cererea lorŭ, care este identică cu o divisare administrativă a țĕrei în două părțĭ, una cehică și alta germană.

Comitele Clam-Martinitz, unulŭ din cei mai însemnațĭ ómenĭ de statŭ boemĭ, a respunsŭ la strigătele Germanilorŭ după totală separare prin propunerea, ca sĕ se întroducă la tóte scólele medie din Boemia limba a doua a țĕrei ca studiu obligatŭ.

In ședința de Luni a dietei boeme a motivatŭ Clam-Martinitz propunerea sa. Elŭ ḍise că o separare totală a cercurilorŭ politice după naționalitate va fi imposibilă, căcĭ totdéuna vorŭ fi cercuri mixte și orașe mixte. Impărțirea administrației ar periclitá unitatea Boemiei. Trebue sĕ se stabiléscă odată condițiunile pentru ca cele două popóră sĕ pótă trăí împreună și sĕ se pótă înțelege. De-o egemoniă a unuia asupra celuilaltŭ nu póte fi vorba. Dér cererea Germanilorŭ, ca în cercurile mixte se fie egală îndreptățire, ear în cercurile germane Cehulŭ sĕ fie străinŭ, este de natură a umilí națiunea cehă și nebună este acea națiune, care vrea sĕ umiléscă pe alta.

Zidulŭ despărțitorŭ, dintre cele două popóre trebue se cadă și acésta se póte ajunge numai prin învĕțarea împrumutată a limbelorŭ țĕrii. In scólele elementare nu se póte întroduce altă limbă decât cea maternă, dér în scólele medie — ḍice Martinitz — putemŭ se îngrijimŭ de aceea, ca preoții, medicii, amploiații și advocații se cunóscă amêndouĕ limbile țĕrii. Acésta o reclamă interesele unității ale păcii și ale înțelegerii.

Vomŭ mai revenì asupra acestui interesantŭ discursŭ făcêndŭ o paralelă între vederile ómenilorŭ de statŭ boemĭ și între vederile Ungurilorŭ.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ „Gaz. Trans.«)

Agram, 22 Octomvre. — Erĭ după amédĭ s'au ținutŭ tractărĭ între partida națională și Starcevicianĭ, dar n'au avutŭ nicĭ unŭ resultatŭ. Aḍĭ dieta nu ține ședință, ci se continue tractările.

Pesta, 22 Octomvre. — Comisiunea judecătorésca a ordonatŭ erĭ cercetare în privința alegerii lui Rudolfŭ Haller în comitatulŭ Cojocna, a verificatŭ alegerea lui Dominik Teleki în Lăpușulŭ ungurescŭ. Alegerea din Ipolysag se va tratá aḍĭ.

Belgradŭ, 22 Octomvre. — Aḍĭ va apăré ucasulŭ prin care se publică complectarea cabinetului.

Bruxela, 22 Octomvre. — Scirile despre demisionarea séu străformarea cabinetului se desmintŭ în modŭ oficialŭ.

CRONICA POLITICĂ.

Va se ḍică alianța între Sennyey și Tisza este unŭ faptŭ împlinitŭ. »Pester Lloyd« ne spune, că imediatŭ după desbaterea adresei se va discutá proiectulŭ de lege, prin care se va separá demnitatea de Judex Curiæ de presidiulŭ curții de casațiune. Indată ce se va sancționá acéstă lege — ne spune aceiașĭ fóiă — baronulŭ Paulŭ Sennyey va deveni fără îndoială Judex Curiæ și décă se va retrage actualulŭ președinte alŭ camerei magnaților, d-lŭ de Szögyény, atuncì va fi numitŭ și președinte alŭ acestei camere.

Câtŭ pentru caracterulŭ alianței dintre numiții ómenĭ de statŭ ungurĭ, »Pester Lloyd« ḍice că nicĭ Sennyey n'a capitulatŭ dinaintea lui Tisza, nicĭ Tisza dinaintea lui Sennyey, ci îșĭ dau mâna numai spre realisarea acelorŭ puncte din programa lorŭ, cu privire la carĭ suntŭ de una și aceeașĭ părere. Și br. Sennyey e puținŭ liberalŭ, și d-lŭ Tisza puținŭ conservativŭ; cestiunile în carĭ diferă părerile amênduora le vorŭ amâná pentru mai târḍiu.

»P. Lloyd« enumeră totodată acele cestiunĭ cu privire la cari crede că nu esistă diferență de opiniune între Tisza și Sennyey. Aceste suntŭ: a) reforma camerei magnaților, b) prelungirea periódei legislative séu a mandatului de deputatŭ, și alŭ treilea? — »P. Ll.« îșĭ ia unŭ avêntŭ de a documentá că și acolo unde e vorba de a se aduce legĭ riguróse contra celora, cari arŭ turburá pacea dintre confesiunĭ, naționalitățĭ și clase d-lŭ Sennyey ca omŭ cu principii conservative va fi celŭ din urmă, care va voí sĕ pună piedecĭ planurilorŭ d-lui Tisza. Noi credemŭ din contră, că tocmai caracterulŭ conservativŭ alŭ lui Sennyey ar trebui sĕ-lŭ oprescă de-a consimțí la nisce mĕsurĭ esceptionale ce nu suntŭ justificate prin nimicŭ și cari suntŭ de natură de a produce și mai mare nemulțămire în poporațiune.

*

Ḍiarele ungurescĭ din Pesta condamnă scenele provocate în dietă de vorbitorii antisemițĭ. Foile gavernului iau în apĕrare pe Jidovĭ din rĕsputerĭ. Lucru fórte naturalŭ, mai alesŭ décă și cei ce scriu aparținŭ rassei semitice. Caracteristicŭ este, că organulŭ d-lui Tisza, »Nemzet«, găsesce acum deodată că »formele parlamentare« suntŭ stricăciόse pentru poporŭ. Va se ḍică nu nemiloșii cămătarĭ, nu speculanții de voturĭ demoraliséză poporulŭ, ci libertatea prea mare, instituțiunea parlamentară, »sub a căreia imunitate tóte parŭ iertate«, corumpe poporulŭ maghiarŭ. Ce fariseismŭ!

Pe lângă Zimándy, care a fostŭ mai ântêiu profesorŭ în Pojunŭ, apoi preotŭ în Török-Balint, s'a distinsŭ și antisemitulŭ Komlossy, preotŭ catolicŭ, cu espectorațiunile lui, ḍicêndŭ între altele că elŭ și soții lui nu dorescŭ convertirea Evreilorŭ, căcĭ ei arŭ vinde pe Christosŭ. Câtŭ pentru enunciațiunea regelui la Aradŭ, Komlossy ḍise, că ea a fostŭ dictată Maiestășii Sale de către guvernŭ și merse până a mai ḍice că „preste acésta« cuvintele ce le-a adresatŭ regele clerului catolicŭ »i-au fostŭ șoptite de Jidovĭ.«

*

Partida croată independentă încă s'a presentatŭ proectulŭ sĕu de adresă. Proectulŭ vorbeșce cu înverșunare împotriva călcărilorŭ pactului săvêrșite de Ungurĭ; se plânge, că la alegerea Banului se consideră numai persóne plăcute guvernului ungurescŭ, care se servesce de ele, pentru a face drumŭ ideilorŭ sale în Croația; cere „sĕ se redea Croația sie-șĭ însășĭ," adecă sĕ i se dea o posițiă independentă constituțională. Proectulŭ pretinde ca la feluritele negoțierĭ ce se facŭ între Curtea ungară și cea austriacă a împărăției sĕ se cheme sĕ ia parte și guvernulŭ croatŭ, ér legislațiunea croată sĕ fie privită ca factorŭ legislativŭ egalŭ îndreptățitŭ. Partida lui Mrazovicĭ ar voí sĕ realiseze dar idea trialismului. Ea mai cere apoi și reîncorporarea Dalmației și Fiumei.

Proiectulŭ, observă »N. F Presse« nu se deosebeșce nicĭ de cum în modŭ esențialŭ de proiectulŭ starcevicianŭ decâtŭ în formă.

*

Guvernamentalii din Agramŭ numai sciu ce sĕ facă cu proiectulŭ de adresă alŭ Starcevicianilorŭ. Clubulŭ lorŭ este în permanență și ca resultatŭ alŭ neîntreruptelorŭ consultărĭ se anunță din Agram, că nu va fí cu putință a împedecá dicusiunea adresei Starcevicianilorŭ. Se ḍice că guvernulŭ și președintele dietei se vorŭ mărginí de a protestá în contra tonului și a cuprinsului adresei starceviciane. — Clubulŭ guvernamen-

talilorŭ a mai decisŭ de a se face luntre şi punte numai ca sĕ împedice scandalele în dietă. Dieta va continuá lucrările ei şi după discusiunea adresei. — Cei 40 de delegaţĭ aleşĭ de dieta croată pentru camera ungară şi-au trimisŭ mandatele lorŭ la presidiulŭ din Pesta.

*

Ḑiarulŭ croatŭ »Pozor,« vorbindŭ despre proiectulŭ de adresă alŭ partidei guvernamentale, după ce face o espunere a posiţiunii Maghiarilorŭ ḑice:

»Rusulŭ înaintea Maghiarului e totŭ atâtŭ de puţinŭ suferitŭ ca şi postavulŭ roşu în ochii bivolului. Maghiarulŭ, îndată ce vede unŭ Rusŭ, vine în furiă.

Proiectulŭ de adresă accentuéză legătura esistentă cu Germania, dar nu póte uitá Şiria şi nicĭ altora nu li e permisŭ a o uitá. Proiectulŭ de adresă alŭ maiorităţii maghiare, vorbindŭ despre alianţa între doi, susţine că unŭ alŭ treilea nu póte avé locŭ în acéstă alianţă. Aci se înţelege numai Rusia. Acestŭ pasagiu a ajunsŭ în proiectŭ numai prin consêmţĕmêntulŭ lui Colomanŭ Tisza. Ce efectŭ va produce acéstă cutezare în Rusia, vomŭ aflá în scurtŭ timpŭ, dar că a făcutŭ o impresiune neplăcută asupra tuturorŭ locuitorilorŭ nemaghiarĭ din Austro-Ungaria, este faptŭ, deórece chiar şi amicii maghiarilorŭ, anume partida stângei germane condamnă acestŭ pasŭ alŭ maiorităţii dietei maghiare. Mérgă Maghiarii mai departe pe acéstă cale şi vorŭ vedé unde vorŭ ajunge.«

Ḑiarulŭ croatŭ, nefiindŭ mulţămitŭ cu proiectulŭ de adresă, îşi esprimă părerea, că bărbaţii de statŭ, ai Ungariei, lipsiţĭ de idei, acoperŭ acéstă sărăciă prin nişce frase miserabile. Se potŭ bucurá de acestŭ proiectŭ şoviniştii maghiarĭ, dar nimenea altulŭ în Ungaria. E adevĕratŭ că Maghiarii credŭ în propiulŭ lorŭ globŭ pământescŭ, dar după acestŭ visŭ va urmá de sigurŭ trezirea din astfelŭ de fantasii.

*

»Berliner-Tageblatt« a primitŭ de la corespondentulŭ sĕu din Viena următórele împărtăşirĭ sensaţionale, ce le are de la o persónă de încredere, care e iniţiată în misterele politice:

»Alianţa germană-austro-ungară esistă fără îndoială şi mai departe, dar e întrebarea, dĕcă esistă acum şi unŭ tractatŭ scrisŭ. Până în Septemvre 1884 a esistatŭ unŭ tractatŭ scrisŭ, încheiatŭ în 1879 pe cincĭ anĭ. Când erá vorba sĕ se reînoiască séu sĕ se prelungéscă, basele sale originale erau schimbate în modŭ esenţialŭ. Lucrulŭ principalŭ însĕ este, că prinţulŭ Bismark dorea o alianţă, sancţionată de amêndouĕ corpurile legislative reciprocŭ, cu resultate productive, adecă sĕ se pună la cale o uniune vamală între cele douĕ imperii. Tractările pentru acésta s'au începutŭ în 1883 în Salzburg, dar au rĕmasŭ fără resultatŭ, de órece Austro-Ungaria a cerutŭ numai decâtŭ prelungirea pactului din 1879 şi a declaratŭ că nu se mai póte angajá în ceea ce privesce năsuinţele cele marĭ ale cancelarului imperiului germanŭ. Germania n'a insistatŭ cu propunerele sale, ci a renunţatŭ la ele, séu mai bine ḑisŭ le-a amânatŭ. Vedĭ bine că nu a reînoitŭ nicĭ tractatulŭ de alianţă în scrisŭ, dar s'a declaratŭ gata a lăsá sĕ esiste alianţa şi mai departe pe timpŭ nehotărâtŭ.«

*

Austro-Ungaria, Rusia şt Italia încă au fostŭ învitate la conferenţa Congului şi vorŭ luá parte la desbaterĭ. Pentru ca sĕ nu dureze însă pré multă vreme conferinţa acésta şi pentru asigurarea unorŭ resultate, se va ţiné o conferinţă preliminară. Conferinţa va fi conchemată îndată ce statelele vorŭ notifica primirea învitărei. Presidiulŭ conferenţei cade în sarcina Germaniei, până acum însĕ nu este sigurŭ de-lŭ va ocupá însu-şĭ principele Bismark; posibilŭ este, cá-lŭ va ocupá contele Hatzfeldt.

Ce privesce atitudinea, ce va lua Spania în conferinţă. »Temps« aduce vestea că miniştrii spaniolĭ au ţinutŭ unŭ consiliu, la care a fostŭ de faţă şi regele şi în care cu maioritate s'a primitŭ hotărîrea, de a-şĭ susţiné Spania pretensiunile sale în Golfulŭ de Guinea şi în Maroco. Canovas del Castillo, ministrulŭ-preşedinte, nu s'a învoitŭ cu astă hotărâre, băgândŭ de sémă, că starea actuală a finanţelorŭ statului şi a armatei arŭ trebuí sĕ facă pe orĭ cine, sĕ observe o mare reservă în politica esternă. Câtŭ despre Anglia, ea a propusŭ, sĕ se trimită în Africa vestică o comisiune germană-englesă, care sĕ lămuréscă unele cestiunĭ nesigure de la Angra-Pequena. Din partea guvernului germanŭ, se pare, că propunerea va fi primită şi că va însărciná pe consululŭ sĕu generalŭ din Capstadt sĕ-lŭ represinte în comisiune.

CORESPONDENŢA NÓSTRĂ DIN COMITATE.

Alba-Iulia, 7 Octomvre 1884.

Nu credŭ că în intréga Transilvaniă sĕ esiste vr'unŭ oraşŭ locuitŭ în mare parte şi de Românĭ, unde afacerile nóstre naţionale s'arŭ aflá în o stare mai deplorabilă ca aci. Inima omului trebue sĕ se imple de mare grije vĕḑêndŭ că Maghiarii cu Jidovii punŭ în mişcare tóte mijlócele ertate şi neertate pentru asigurarea esistinţei lorŭ, pe când noi cărturarii Românĭ ducemŭ o viéţă atâtŭ de liniştită şi fără grijĭ, cum nu duceu nicĭ Romanii când Roma fu declarată eternă.

Lipsiţĭ de sentimente mai înalte, la noi se vĕnéză mai multŭ interese particulare, ér unii carĭ amŭ dori se lucrămŭ pentru binele naţiunii, întimpinămŭ obstacule în neînţelegerea dintre noi.

In Alba-Iulia, unde se află o inteligenţă atâtŭ de considerabilă, nu esistă nicĭ o scólă capitală corespunḑĕtóre, în care elevii Românĭ sĕ-şĭ potă căştigá cunoscinţe în limba lorŭ. Suntŭ însă douĕ scóle poporale confesionale una mai slabă decâtŭ alta. Décă amŭ judecá progresulŭ Românilorŭ în genere după acestea scóle, aşŭ puté afirmá cu siguranţă, că stămŭ rĕu de totŭ.

Din acéstă calamitate resultă, că cei mai mulţĭ Românĭ îşĭ crescŭ copii în scólele maghiare, unde primescŭ o educaţiune neromânéscă şi unde nu se învéţă de locŭ limba română. De aceea nu'i mirare, că fórte puţinĭ tinerĭ românĭ au cunoscinţă de limba lorŭ maternă.

Se mergemŭ însă mai departe şi sĕ ne întrebămŭ: avemŭ vr'o societate de lectură, vr'o casină séu altceva, în care îmbrăţişândŭ si clasele mai inferióre ale societăţii şi anume: pe măestrii românĭ sĕ-i îmbărbătămŭ şi se deşteptămŭ în ei cousciinţă naţională?

Spre ruşinea nĕmului nostru, trebue sĕ constatezŭ, că şi acésta ne lipsesce.

In anulŭ 1880 se ivise salutara ideă d'a sĕ înfiinţá o societate de lectură, compunêndu-se şi statutele, dar n'a ajunsŭ a întrá în viéţă, căcĭ îndată cu nascerea a şi muritŭ, din causa neînteresării de sórtea nóstră şi a marei letargii, ér statutele s'au pusŭ la disposiţia şórecilorŭ din scólă. A presupune, că înfiinţarea societăţii amintite n'a fostŭ posibilă din causa mijlócelorŭ, timpului séu altorŭ cause, ar fi unŭ neadevĕrŭ. Unica causă este neînţĕlegerea şi disarmonia, ce graséză cu furiă aci, şi din care provinŭ tóte relele. Trebue se fimŭ orbĭ, ca sĕ nu vedemŭ că suntemŭ ameninţaţĭ cu peirea. De ce sĕ stămŭ cu mânile în sinŭ şi se privimŭ cu unŭ fatalismŭ orientalŭ cum ne înghite unda jidano-maghiară? Ne place se facemŭ gură mare, sĕ blăstămămŭ sórtea amară, fără a ne fi pusŭ vr'odată mâna pe inimă şi a ne fi întrebatŭ: óre datu-ne-amŭ puţină silinţă a vindecá vr'una din nevoile carĭ ne bântue.?

Nicĭ pomenire de aşa ceva, fără grije trecŭ ḑilele, trecŭ lunele şi anìi, fără ca sĕ audimŭ de vr'o faptă adevĕratŭ românéscă severşită de Românii din Alba-Iulia. Trăiescŭ în Alba-Iulia Românĭ probaţĭ din timpurile mai de demultŭ, carĭ de sigurŭ că vĕdŭ rĕulŭ, vĕdŭ pericolulŭ ce ne ameninţă. Ar însemná a ne îndoí în sentimentele lorŭ adevĕratŭ românescĭ, décă nu amŭ sperá că sătui de atâta slăbiciune şi nelucrare, vorŭ face apelŭ la toţi Românii de bine şi grupândŭ în jurulŭ lorŭ tóte elementele sănĕtóse, mai alesŭ cele din tinera generaţiune, vorŭ desfăşurá érăşĭ stégulŭ naţionalităţii românescĭ, care a lucitŭ odată atâtŭ de mândru în vechea cetate a Ardélului.

Aşa sĕ le ajute Dumneḑĕu! Coresp.

Ungaria în străinĕtate.

Incăpăţinaţĭ mai suntŭ şi Englesii! Sciu bine câtŭ de pretenţioşĭ sunt Maghiarii şi nu le învaţă nicĭ măcar limba. Feréscă'i Dumneḑeu de mĕsurile escepţionale ale ministrului Tisza, că apoi o păţescŭ câtŭ de bună. Sĕ'şĭ bage minţile în capŭ Englesii şi sĕ înveţe unguresce cu binele, până nu se îndârjesce Colomanŭ »liberalulŭ.« Credeu Englesii că Maghiarii n'au de unde se afle câtŭ de puţinŭ preţŭ pune Albionulŭ pe limba unguréscă. Dar până odată a mersŭ urciorulŭ la apă şi »Ellenzék« din 17 Octomvre l'a spartŭ, cu dreptŭ cuvêntŭ. Pentruce plătesce guvernulŭ, ḑice fóia cluşiană, atâtea milióne pentru legaţiunĭ, consulate şi ministere, pentru ca Maghiarulŭ se fie persiflatŭ, batjocuritŭ şi despreţuitŭ pretutindenea? Şi apoi sĕ nu credă cei din Albion, cei cu musca pe căciulă, că »Ellenzék« n'are doveḑĭ. Étă una:

Nu de multŭ s'a înmânatŭ filialei oficiului telegraficŭ din Budapesta, instalată în hotelulŭ Londra o telegramă oficiósă spre a o espediá. Pe plicŭ — căcĭ telegrama s'a datŭ ca scrisóre — erá următórea adresa scrisă unguresce: „Filialei oficiului telegraficŭ ung. reg. Londra, casa magistratului.« Telegrama-scrisóre a ajunsŭ în cutia poştei şi s'a trimisŭ la Londra.

Sĕ înţelege, la posta din Londra nimenĭ n'a înţelesŭ unguresce atâtŭ au observatŭ, că scrisórea e trimisă din Pesta. Au dus'o decĭ la ambasada austro-ungară creḑêndŭ că vorŭ primí îndrumare. La ambasadă n'a fostŭ sufletŭ de omŭ care sĕ scie unguresce, ci numai a îndrumatŭ pe oficiantulŭ postalŭ, a se adresá la consulatulŭ austro-ungarŭ. Dér nicĭ aicĭ nu i-a mersŭ mai bine, căcĭ au fostŭ surḑĭ pentru limba maghiară şi nedescifrabila diplomă, a ajunsu într'unŭ museu ca o scriere hieroglifă egiptenă. Din întêmplare s'a nimeritŭ unŭ domnŭ englesŭ care cu ajutorulŭ dicţionarului i-a aflatŭ înţelesulŭ, şi astfelŭ au retrimis-o la Pesta.

»Ellenzék« sĕ miră, cum sĕ póte, că streinii nu punŭ nicĭ unŭ preţŭ pe limba lorŭ ba incă nicĭ la ambasadele şi consulatele austro-maghiare? întrébă că unde e virtuosulŭ patriotŭ Tisza şi aşa scie face sĕ se respecte limba maghiară?

Noi le ḑicemŭ numai atâta Englesilorŭ: Feriţĭ-vĕ de mĕnia unguréscă, décă vreţĭ sĕ mai vedeţĭ sórele!

SCIRILE ḐILEI.

In cursŭ de 35 de anĭ, dela 1848 până la începutulŭ anului 1884 M. Sa monarchulŭ Austro-Ungariei a împuşcatŭ, la diferite vênătorĭ, 43,130 de lighióne.

—0—

Consilierulŭ poliţienescŭ din Pesta Somogyi, concepistii Kallay şi Minorich suntŭ suspendaţĭ din posturĭ. Tóte secţiunile poliţenescĭ se vorŭ anchetá.

—0—

Duminecă în 7 Octomvre, érna a prevestitŭ Braşovului apropierea ei prin puţintei fulgĭ de zăpadă.

—0—

In Marţie 1885 se va începe construirea căii ferate Deşŭ—Bistriţa.

10.

FOILETONŬ.

Influinţa limbei grece asupra desvoltării cuvintelorŭ şi asupra literaturei limbei latine.

(Urmare)

Romanii prin resbelulŭ ântâiu şi alŭ doilea iliricŭ se făcură mântuitorii negoţului maritimŭ alŭ Elinilorŭ, ai liniştii şi ai siguritîţii acestora. Din acéstă causă colonii grecescĭ, ca Corcira (Corcyra), Apolonia şi alte cetăţĭ se puseră formalŭ sub scutulŭ Romanilorŭ. Etolii, Archeii, Atenienii, Corintenii se întreceu arĕtându-şĭ mulţămita lorŭ Romanilorŭ. Aceştia fuseră primiţĭ ca participătorĭ la jocurile istmice, — o onóre, ce nu se făcé fie-căruia (228 a. Chr.). Romanii trimiseră în decursulŭ resbelului alŭ doilea punicŭ după lupta dela Cana pe istoriculŭ Cvintu Fabiu Pictorŭ (Quintus Fabius Pictor) la Delfi, ca să întrebe pe oraculuŭ de acolo, ce sĕ facă, fiindŭ ameninţaţĭ şi din partea lui Filipŭ, regelui Macedoniei, şi încheiară alianţă cu Etolii (211 a. Chr.). Prin acésta Romanii cunoscură totŭ mai bine pe Grecii din Elada, din Grecia propriă şi deteră preste tóte acele isvórĕ ale culturii mai înalte, de carĭ se bucurau aceia în privinţa limbii.

Romanii tractară, ce e dreptŭ, limba grécă la tóte ocasiunile cu asprime şi cu duritate şi cu inimicii bătuţĭ şi umiliţĭ se înţelegéu numai în limba lorŭ propriă, adecă în cea latină; éră Grecii trebuiau a se folosí de interpreţĭ (tălmăcitorĭ). Păcĭ şi tractate se încheiau numai şi numai în limba latină. Cu unŭ cuvêntŭ Romanii la orĭce făceu, ceea ce trebuia scrisŭ séu vorbitŭ, numai idiomulŭ latinŭ îlŭ întrebuinţau, va să ḑică orĭce productŭ limbisticŭ numai în limba latină se scriá. Totŭ asemenea se întâmpla şi'n viaţa privată. Precum cresce şi se întindé puterea poporului romanŭ în tóte direcţiunile, aşa se înavuţea şi se desvoltá şi limba sa. Acésta a trebuitŭ urmândŭ pe cea grécă clasică, să devină maĭ scurtă, mai dulce la pronunţatŭ, mai repede, conträgêndŭ vocalele lungĭ şi schimbêndŭ pe unele mai întunecate în altele, precum şi duplicândŭ consonantele după vocalele scurte séu scurtate, s. e. **classis** p. **clasis** (κλᾶσις), **homines** p. **homones**. In puţine cuvinte totă sistema limbei se schimbà cu totulŭ după legile naturale ale fonologiei séu ale teoriei vorbirii séu ale pronunţării lesniciose, întru câtŭ au suferitŭ acésta geniulŭ şi caracterulŭ limbei latine. Limba latină ese din drumulŭ, ce l'a urmatŭ până aci, urméză séu însoţesce pe pretutindenea, ca şi umbra, pe gloria romană; şi unde acésta s'a stabilitŭ unŭ timpŭ, orĭcâtŭ de scurtŭ, s'a aşeḑatŭ şi ea şi a rĕmasŭ până în ḑilele nóstre séu celŭ puţinŭ ne-a lăsatŭ urme de esistinţa ei. Şi pe acestŭ drumŭ îi venì Romanului într'ajutorŭ cu esemplulŭ şi cu perfecţiunea séu meritulŭ clasicŭ alŭ limbei proprie, precum şi cu instrucţiunea limbii în tóte direcţiunile Greculŭ. Eră Romanulŭ celŭ atâtŭ de mândru pe terenulŭ sĕu politicŭ şi militarŭ se plécă înaintea înălţimii culturii spirituale a unei naţiunĭ supuse lui. Limba Romanilorŭ erá ca o creaţiune a omului, ce e dreptŭ, regulată etimologice şi sintactice, dar astfelŭ că numai în generalŭ domniá analogia, eră în speţialŭ erá încărcată de anomalii séu ramificaţiunĭ, precum se întêmplă acésta la limbile vii desvoltate naturalŭ în gura poporului. Limba latină erá preste totŭ aspră, întunecată aşa de monotónă, aşa de stângace şi greóiă, va sĕ ḑică adevĕrată limbă pentru unŭ poporŭ păstorescŭ, agronomŭ şi militarŭ. La periodologiă, la ritmŭ, la varietatea, la uşurătatea pronunţării cuvintelorŭ grupate la olaltă Romanii nu s'au gânditŭ mai de locŭ. Cu privire la metru ei s'au mulţămitŭ cu uniculŭ versŭ saturnicŭ constătătorŭ din picióre iambice şi trocheice, cu metrulŭ basatŭ pe accentŭ, dér nu pe cantitate. Ce contrastŭ erá între Romanĭ şi între Grecĭ numai pe terenulŭ limbisticŭ, despre care şi vorbimŭ. La Grecĭ aflămŭ o avuţiă, o prisosinţă fără asemĕnare, éră la Romanĭ cea mai mare sĕrăciă şi lipsă, acolo cea mai mare volubilitate, varietate şi graţiă, aci rigiditate şi grosolăniă, monotoniă şi uscăciune; acolo teoriă, artă, frumseţă calculată, aci natură

In Sibiu a ninsŭ în nóptea de 6 spre 7 Octomvre. Zăpada se prinsese binişorŭ pe coperişele caselorŭ, dar a doua ḑi s'a topitŭ. Munţii dinprejurulŭ Sibiului suntŭ albĭ.

—0—

In ântêia jumĕtate a anului 1884, şi-au maghiarighiarisatŭ numele peste 700 de ómeni. Mai toţĭ jidovĭ — nouĕle elemente de întărire ale ministrului Tisza.

—0—

Studenţii în dreptŭ B. M. şi L. S. din Cluşiu în 20 l. c. s'au duelatŭ în camera unui amicŭ alŭ lorŭ, căcĭ poliţia ii oprise a se duelá în locŭ deschisŭ. Tênĕrulŭ L. S. a primitŭ o tăietură nepericulósă.

—0—

Regele şi Regina Romăniei vorŭ sosi mâne în Viena. Vorŭ fi óspeţii părechei prinehiare de corónă în Laxenburg.

—0—

In tóte oraşele din România aderenţii partidului liberalŭ ţinŭ întrunirĭ electorale. Comitetulŭ centralŭ alŭ partidei liberale conservatóre a hotărîtŭ ca acésta sĕ se abţină dela alegerĭ.

—0—

Sinodulŭ bisericescŭ din România e convocatŭ pe 14 Octomvre,

—0—

»Românulŭ« spune că d. Vasile Alexandri va candidá în Bucurescĭ pentru camera deputaţilorŭ.

—0—

In Sinaia a ninsŭ ca în toiulŭ ernei. Stratulŭ de zăpadă e de o jumĕtate de metru spune »Voinţa Naţională«. De asemenea a ninsŭ şi în Predealŭ.

—0—

Congresulŭ medicilorŭ din România s'a închisŭ printr'unŭ banchetŭ.

—0—

Dela accidentulŭ de pe calea ferată română, dela Azuga, au fostŭ până acum douĕ deralierĭ: una la gara Câmpina şi alta la gara Bradii dintre Ploiescĭ şi Bucurescĭ.

—0—

După noua lege electorală din România, au sĕ se alégă pentru cameră 182 deputaţĭ, ér pentru senatŭ 120 senatorĭ. Intre aceştia, universitáţile au 2 senatorĭ, ér clerulŭ 8 senatorĭ.

—0—

Astă séră trupa germană va jucá piesa „Castelulŭ blestematŭ," operetă comică în 5 acte de Alois Berla.

—0—

La unŭ escesŭ de studenţĭ din Moscva fură arestaţĭ 99 studenţĭ, 2 servitorĭ din bucătăria studenţilorŭ şi 4 alte persóne. Aprópe de tipografia lui Catcov, unde se strênseră studenţii se aflà unŭ sacŭ, câteva făcăleţe şi nisce ponduri de orologiu şi unŭ revolverŭ cu 6 focurĭ încărcatŭ. Si în Odesa au făcutŭ studenţii unŭ asemenea escesŭ. Din tóte mişcările nihiliştilorŭ se vede, că guvernulŭ rusescŭ este tare departe de a înţelege, că sistema actuală guvernamentală nu mai este de ţinutŭ şi cu tóte acestea guvernanţii ţinŭ morţişŭ la guvernulŭ despoticŭ şi nu vorŭ sĕ introducă reforme şi instituţiunĭ democratice ca în alte state creştine europene.

Festivitatea presei vienese.

Presa vienesă a serbatŭ Duminecă în 7 Octomvre st. v. o festivitate însemnată, pentru că tocmai în aceea ḑi s'au împlinitŭ douĕ-ḑecĭ şi cincĭ de anĭ dela înfiinţarea reuniunei »Concordia," care este chemată a formá unŭ centru unde sĕ se adune puterile tuturorŭ ḑiariştilorŭ şi ale scriitorilorŭ vienesĭ. Ḑiaristica a devenitŭ mai multŭ decâtŭ o chemare simplă, mai multŭ decâtŭ unŭ câştigŭ ordinarŭ; a devenitŭ o instituţiune publică, care are de a împlini dorinţe serióse în serviciulŭ intereselorŭ generale. După parlamentarismŭ în care rĕsună cuvêntulŭ în numele poporului, urmézâ presa totŭ atâta de importantă, care duce cuvintele cele scrise în regiunile cele mai depărtate, mijlocesce schimbarea opiniunilorŭ în cestiunile cele mai importante şi urmézâ pentru tóte manifestaţiunile tribunii parlamentare, arena cea mai largă şi cea mai rĕsunătóre.

Intocmirile parlamentare s'ar degradá la neputinţă şi s'ar perde tótă însemnătatea, décă nu le-ar stá la dispositiune o presă bine organisată şi tare lăţită, şi ar dispărea manifestaţiunile cele mai admirabile şi mai puternice oratorice, décă nu le-ar luá corulŭ presei pre aripile sale şi le-ar duce ca fulgerulŭ în tóte părţile. De sigurŭ reuniunea »Concordia" n'a ajunsŭ la aceea perfecţiune de organisaţiune, după cum cere chemarea sa. »Concordia« trebue sĕ fie unŭ microcosmŭ alŭ tuturorŭ ḑiariştilorŭ şi alŭ scriitorilorŭ vienesĭ şi în acéstă calitate póte contá pe simpatia populaţiunii şi numai în basa acestei misiunĭ frumóse au alergatŭ la acésta festivitate însemnată toţĭ amicii progresului şi ai libertăţii. Şi deşi »Concordia« nu este concentraţiunea tuturorŭ puterilorŭ spirituale vienese, totuşĭ este o reuniune mare şi imposantă de talente, care merită omagele tuturorŭ în acéstă ḑi solemnelă. Acéstă reuniune póte fi mândră de succesele ce le-a dobênditŭ în decursulŭ unui pătrarŭ de seculŭ pe arena ḑiaristicei vienese.

Scandalulŭ cu poliţia din Peşta.

Agentulŭ poliţienescŭ Bleyer a fostŭ arestatŭ. Acésta i-a surprinsŭ pe mulţĭ în modŭ neplăcutŭ. Bleyer erá agentulŭ generalŭ tocmai alŭ acelei partide, care făcea muşama tóte abusurile. Elŭ se dá totdéuna de protegeatŭ alŭ guvernului şi chiar a ameninţatŭ, că, décă elŭ va fi arestatŭ, şi alte persóne vorŭ apucá calea cătră arestŭ. Bleyer erá agentŭ de cereale în Pesta. Mai târḑiu s'a dusŭ la Berlinŭ unde deveni asociatŭ alŭ unei firme de cereale şi, ca agentŭ alŭ acesteia se 'ntórse în Ungaria, ca sĕ facă cumpĕrărĭ. Avea la sine atuncĭ 8000 fl., banĭ de-ai firmei. Bleyer însă găsi cu cale sĕ trăéscă bine cu cele optŭ mii. Ba încă mai făcŭ o poliţă falsă de 10,000 fl. pe firma din Berlinŭ. Hoţia s'a descoperitŭ şi Bleyer petrecŭ 3 anĭ în puşcăria din Waitzen. După ce 'şĭ făcŭ pedépsa veni în Buda, unde făcea servicii poliţiei, descoperindŭ multe planurĭ hoţescĭ şi pungăşescĭ.

Din instrucţiunea ce o face consilierulŭ poliţienescŭ Maithenyi resultă că Bleyer erá asociatŭ cu nisce pungaşĭ, dintre carĭ unulŭ, anume Gerstmann a spus'o pe faţă. Acésta se lăsase de pungăşii, dar Bleyer prin ameninţărĭ l'a făcutŭ sĕ s'apuce din nou de ele. O pungăşiă a făcut'o Gerstmann chiar în presenţa lui Bleyer şi împărţiră amêndoi. Totŭ astfelŭ Treuer şi David Kann se lăsaseră de furatŭ, dar Bleyer i-a îndemnatŭ sĕ continue acéstă meseriă. Consilierulŭ poliţienescŭ Majtheni a ascultatŭ şi 2 copii în etate de 12—13 anĭ, carĭ au declaratŭ că, furândŭ unei femei 5 fl. din buzunarŭ, Bleyer i-a vĕḑutŭ, le-a luatŭ banii, lăsându-le numai câte 1 fl., ér lui şĭ-a opritŭ restulŭ de 3 fl. O altă acusaţiune încontra lui Bleyer e, că a luatŭ printr'altulŭ dela unŭ negustorŭ 200 fl. acesta vindea marfă de furatŭ, fără sĕ scie însă, şi a datŭ banii, ca sĕ nu'lŭ denunţe Bleyer precum îlŭ ameninţase. Din istrucţiune resultă, că Bleyer era în legătură cu toţĭ hoţii şi pungaşii. Loculŭ unde se adună acestia e o speluncă lângă spitalulŭ Rochus. Aci mergea şi Bleyer în tóte ḑilele şi luá raporturĭ.

DIVERSE.

O Candidată la preşedenţa din Statele nordŭ americane. — Despre Mis. Lockwood, candidata la preşedenţă, se scrie din New-York: »Cavalerismulŭ bărbaţilorŭ din America în ḑiua de astăḑĭ numai este decâtŭ o vorbă gólă. Adversarii politicĭ ai dómnei Belva Lockwood, candidata partidei pentru emancipaţiunea femeilorŭ, o defaimézâ şi pe acésta cu aceea-şĭ necruţătóre crudelitate, ca şi pe ceialalţĭ cincĭ candidaţĭ: pe domnii Blaine, Cleveland, Buttler, St. Iohn şi Pomeroy. Mai nainte de tóte au născocitŭ despre dênsa că pórtă perucă, şi după ce a doveditŭ că are pĕrŭ veritabilŭ, unŭ ḑiarŭ a scrisŭ, că dómna Lockwood, care este advocatŭ în Washington, a coruptŭ pe unŭ judecĕtorŭ — cu bombóne. Şi acésta suspiţiune a combătut-o dómna Belva ḑicêndŭ că dênsa numai trei bucăţĭ de chocoladă a datŭ judecĕtorului, şi apoi şi procesulŭ îlŭ pierduse. De altădată érâ-şĭ fù provocată sĕ-şĭ dea părerea într'o cestiune principială de o fórte mare importanţă, cu scopŭ de a-i răpi şi simpatia propriului sĕu sexŭ. Au silit'o sĕ declare, că óre cum sĕ cuvine femeilorŭ sĕ umble în pantalonĭ séu în fustă? Mis. Lockwood nu de geaba e advocatŭ, şi rĕspunse ocolindŭ, că adecă cestiuuea pantalonilorŭ nu e de o importanţă cu totulŭ naţională, ci numai locală, pentru că ei sĕ estindŭ numai peste o parte a corpului. Şi în 4 Noemvre, ḑiua alegerei, totusĭ va mâncá trântélă acéstă escelentă damă, care ar fi ocupatŭ fórte demnŭ scaunulŭ preşedenţialŭ, fiindŭ că dênsa e unŭ eminentŭ oratorŭ, şi afară de aceea, cu privire la etatea sa de 53 de anĭ, e sigurŭ că nicĭ unŭ membru alŭ regimului nu s'arŭ fi amorezatŭ de dênsa. Căderea sa însă cu greu o va face neconsolabilă, şi şi de aci înainte totŭ aşa de graţiosŭ se va preâmblá cu trăsura pe stradele din Washington, ca şi până acum.

*

Unŭ bandintŭ cu pensiune de la statŭ. — In frumósa insulă Ischia trăesce astă-ḑĭ unŭ bătrênŭ care, în juneţa sa, a fostŭ o căpetenie renumită de bandiţĭ. Nicĭ o violinţă nu era pentru dênsulŭ îngrozitóre nicĭ unŭ faptŭ prea cutezătorŭ. Elŭ se destingea mai cu deosebire printr'unŭ mare talentŭ de organisaţiune, se pricepea la totŭ felulŭ de şiretenii, astfelŭ că 'ĭ era peste putinţă guvernului sĕ pună mâna pe banda lui care era împrăştiată în tóte părţile. Din acéstă causă guvernulŭ încheià unŭ compromisŭ cu acestŭ banditŭ, care se pricepea sĕ 'ntórcă capetele junilorŭ iubitorĭ de aventurĭ; elŭ îĭ garantă o deplină ne-pedepsire şi o pensiune pe viaţă, cu condiţiunea sĕ înceteze d'aşĭ mai esercitá meseria şi sĕ'şĭ disolve banda. Banditulŭ primi acéstă propunere şi se stabili în insula Ischia. Elŭ începù aci a se face călăuză a streinilorŭ şi primi pensiunea de cincĭ francĭ pe ḑi. Dupa cată-va vreme elŭ reclamă că nu-i ajunge acéstă sumă şi cerù 6 francĭ pe ḑi. Guvernulŭ consimţi, şi elŭ are acum 6 francĭ pensiune pe fie-care ḑi. Elŭ duce acum o viéţă liniştită şi povestesce c'o adevĕrată satisfacţiune strĕinilorŭ, cărora le arată acéstă frumósă insulă, despre tâlhăriile lui cele mai îndrăsneţe. Naturalminte însĕ, adaugă elŭ, aḑĭ n'a-şĭ mai puté sĕ facŭ asemenea lucrurĭ, căcĭ amŭ îmbĕtrânitŭ.

Editorŭ: Iacobŭ Mureşianu.
Redactorŭ responsabilŭ: Dr. Aurel Mureşianu.

brută şi popularitate ordinară; acolo delicateţă, polcitură regularitate, armoniă în limbă întru tótă libertatea, aci încă duritate, nepoleitură, necomoditate în pronunţarea singuraticelorŭ cuvinte şi grupate, lăţire, lungire, şi pelângă ficsarea şi regularitatea încă o mulţime de anomalii.

Limba latină erá lipsită de puterea de a se face frumósă, plăcută, delicată, spre a primi varietate în sunete şi în tonŭ, spre a deveni fluentă în conbinaţiunĭ de sunete; îĭ lipsiau cuvinte şi însemnărĭ de cuvinte, ficsarea mĕsurei silabelorŭ, varietatea piciórelorŭ şi a metrelorŭ. Insă ea ca soră a limbei grece séu ca membră a grupei de limbă indo-germane avea tóte, câte s'au arĕtatŭ aci, că-i lipsiau, ascunse în sine; căcĭ altfelŭ, cu tótă influinţa celei grece, nu s'ar fi putută desvoltá şi înălţá până la celŭ înaltŭ gradŭ şi prin urmare sĕ devină clasică. Calităţile ascunse întrênsa nu erau încă cunoscute Romanului. Intrebuinţarea fusese până acuma pré-restrînsă, decâtŭ Romanii sĕ pótă simţi aceea, ce zace ascunsă în limba lorŭ. Dér cunoscinţa cu elinismulŭ, cu cultura şi literatura grecéscă le-a datŭ Romanilorŭ îndemnulŭ trebuinciosŭ, spre a se deşteptá şi cunósce, ce are şi ce n'aré limba lorŭ, spre a-şĭ înavuţi, modelá, înfrumseţá limba şi a-şĭ îmbogăţi literatura.

Acum începură junii romanĭ, fruntaşĭ şi cu avere, doritorĭ de cultura şi literatura grecéscă a se duce în numĕrŭ mare la Grecia, ca sĕ facă studii în filosofiă şi în retorică. De acéstă aplicare însă cătră cultura şi literatura grecéscă n'au fostŭ cuprinse tóte straturile poporului romanŭ, ci după cum amŭ arĕtatŭ puţinŭ mai nainte, numai fruntaşii, nobilii. Pentru acésta deosebirea între limba poporului de rêndŭ şi între a fruntaşilorŭ şi învĕţaţilorŭ deveni din ḑi în ḑi totŭ mai mare.

Prin studiarea literaturei grece şi prin reproducerea opurilorŭ grecescĭ în latina, precum şi prin facerea altorŭ opurĭ originale limba latină s'a îndulcitŭ, s'a nobilitatŭ şi s'a rafinatŭ în tonŭ, şĭ-a înavuţitŭ tesaurulŭ cuvintelorŭ şi alŭ însemnărilorŭ acestora, a devenitŭ periodică, mlădiósă şi flesibilă pentru cele mai diferite metre, ce le avé literatura limbeĭ elină, fără ca ea prin acésta sĕ-şĭ fi perdutŭ catu-şĭ de puţinŭ din pomenitele-i calităţĭ individuale. Ba s'a doveditŭ de aptă de a se înnălţá preste usulŭ de tóte ḑilele, a se desvoltá şi a se prelucrá într'unŭ productŭ dintre cele mai nobile ale dispoziţiunii limbei omenescĭ şi a ocupá în istoria limbilorŭ a literaturii şi culturii omenescĭ loculŭ acela înaltŭ, ce vedemŭ, că'lŭ ţine cu multă demnitate.

Celŭ dintâiu bărbatŭ, care a bine-meritatŭ de limba şi literatura latină, scoţêndu-o din amorţéla, din grosolănia ei şi făcêndu-o mai fluentă şi mai dulce, a fostŭ Greculŭ Eniu (Enius, 239—169 a. Chr.), care, pe-lângă multe traducţiunĭ în prosă şi în poesiă, compuse mai multe poesii latine mai micĭ, precum inscripţiunĭ mormêntale şi satire mai lungĭ şi mai scurte în diferite metre, apoi anale. Din acestea însĕ totuşĭ putemŭ vedé, că Eniu a părăsitŭ teritorulŭ şi monotonulŭ versŭ saturnicŭ, care erá de natură de a împedecá desvoltarea, fluenţa limbei, a introdusŭ în limba latină hecsametrulŭ şi distichonulŭ şi prin acésta a înavuţit'o în forme metrice, a făcut'o aptă pentru picióre dactilice şi spondeice şi a arĕtatŭ, că ea nu se potrivesce numai obicinuitulŭ versŭ saturnicŭ, că n'are în sine puterea numai pentru piciore iambice şi trocheice, ci că este aşa de volubilă, încâtŭ se potrivesce prea bine pentru alte astfelŭ de forme. Mai departe vedemŭ din acele fragmente, că Eniu a mĕsuratŭ şi a învĕţatŭ a mĕsurá cantitatea silabelorŭ după procedura grecéscă, delăturândŭ principiulŭ accentului. Cu tóte acestea Eniu nu s'a înălţatŭ până la acurateţă şi artă, ca sĕ recunóscă posiţiunea şi acolo, unde unŭ cuvêntŭ se termină în m séu s, şi celŭ următorŭ se începe cu o consonantă; deci elŭ cutéză combinaţiunĭ, ca: **priu quam, coelu' genuvit, artuba lumen** în locŭ de **prius quam, coelum genuvit, artubus lumen** etc. (mai nainte de ce lumina a făcutŭ cerulŭ cu membrele); combinaţiunĭ, carĭ abia timpulŭ mai artificiosŭ de mai târziu le-a evitatŭ.

(Va urma).

Cursulŭ la bursa de Viena
din 21 Octomvre st. n. 1884.

Rentă de aurŭ ungară 6%	123.—	Bonurĭ croato-slavone	100.—
Rentă de aurŭ 4%	93.40	Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	98.25
Rentă de hârtiă 5%	88.80	Imprumutulŭ cu premiu ung.	115.50
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	142.75	Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	115.60
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	97.—	Renta de hărtiă austriacă	80.95
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	119.30	Renta de arg. austr.	82.05
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	193.75	Renta de aurŭ austr.	103.05
Bonurĭ rurale ungare	100.70	Losurile din 1860	135 30
Bonurĭ cu cl. de sortare	99.75	Acţiunile băncei austro-ungare	859 —
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	99.50	Act. băncei de creditŭ ung.	287.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	98.80	Act. băncei de creditŭ austr.	286.70
Bonurĭ rurale transilvane	99.75	Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.78
		Napoleon-d'orĭ	9.69½
		Mărcĭ 100 împ. germ.	59.85
		Londra 10 Livres sterlinge	121.95

Bursa de Bucurescĭ.
Cota oficială dela 8 Octomvre st. v. 1884.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)		»
Renta rom. amort. (5%)		»
» convert. (6%)	»	»
Împr. oraş. Buc. (20 l.)	»	»
Credit fonc. rural (7%)	»	»
» „ „ (5%)	„	„
» » urban (7%)	»	»
» » » (6%)	»	»
» » » (5%)	»	»
Banca naţională a României		
Ac. de asig. Dacia-Rom.	368	369½
« » » Naţională		
Aurŭ	5·95%	6%
Bancnote austriace contra aurŭ	2·07	2.08

Cursulu pieţei Braşovŭ
din 22 Octomvre st. n. 1884.

Bancnote românescĭ	Cump.	9.06	Vênd.	9.07
Argint românesc	»	9.—	»	9.05
Napoleon-d'orĭ	»	9.66	»	9.68
Lire turcescĭ	»	10.92	»	10.98
Imperialĭ	»	9.90	»	9.92
Galbenĭ	»	5.66	»	5.68
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.50
Ruble Rusescĭ	»	122.50	„	123.—
Discontulŭ »	7—10 % pe anŭ.			

Numere singuratice din „Gazeta Transilvaniei“ se potŭ cumpĕra în tutungeria lui Gross (în casa prefecturei.)

Acei domnĭ abonaţĭ ai noştri, cari au plătitŭ preţulŭ abonamentului pe jumĕtate de anŭ séu pe unŭ anŭ, înainte de 1-a Aprile a. c., sunt rugaţĭ a ne trimite diferenţa preţului urcatŭ dela 1 Aprile c., care pentru Austro-Ungaria face 2 fl., ér pentru România 8 lei.

ADMINISTRAŢIA „GAZ. TRANS.“

Tarifa anunciurilorŭ şi inserţiunilorŭ

în „Gazeta Transilvaniei.“

Anunciurĭ în pag. a IV linia de 30 litere garmond fl.—cr. 6
Pentru inserţiunĭ şi reclame pag. a III linia à . „ —„ 10
Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de	3— 4 orĭ	. . . .	10%
„ „ „	5— 8 „	. . . .	15%
„ „ „	9—11 „	. . . .	20%
„ „ „	12—15 „	. . . .	30%
„ „ „	16—20 „	. . . .	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ		. . . .	50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Braşovŭ 1|13 Maiŭ 1884.

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** a căleĭ ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ accelerat	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenu de persóne
Bucurescĭ	7.15	—	—	—
Predealŭ	1.09	—	—	9.50
Timişŭ	1.33	—	—	10.15
Braşovŭ (	2.06	—	—	10.50
Braşovŭ (	2.16	6.30	5.45	
Feldióra	2.44	7.09	6.28	
Apatia	3.03	7.41	7.07	
Agostonfalva	3.18	8.09	7.42	
Homorodŭ	3.51	8.53	8.51	
Haşfaleu	4.51	10.18	10.52	
Sighişóra	5.11	10.55	11.56	
Elisabetopole	5.39	11.36	12.43	
Mediaşŭ	6.00	12.11	1.23	
Copşa mică	6.29	12.35	2.07	
Micăsasa	—	12.54	2.27	
Blaşiu	7.02	1.29	3.06	
Crăciunelŭ	—	1.45	3.22	
Teiuşŭ	7.38	2.26	4.15	
Aiudŭ	7.55	2.48	4 44	
Vinţulŭ de susŭ	—	3.12	5.10	
Uióra	—	3.19	5.19	
Cucerdea	8.24	3.36	5.47	
Ghirişŭ	8.48	4.10	6.38	
Apahida	—	5.39	8.51	
Cluşiu (	10.08	5.59	9.18	
Cluşiu (	10.18	6.28	8.00	
Nedeşdu	—	6.54	8.34	
Ghirbĕu	—	7.10	8.59	
Aghirişŭ	—	7.25	9.35	
Stana	—	7.49	10.16	
Huiedinŭ	11.33	8.11	11.04	
Ciucia	12.06	8.52	12.17	
Bucia	—	9.11	12.47	
Bratca	—	9.29	1.21	
Rév	12.51	9.52	2.05	
Mező-Telegd	1.21	10.27	3.08	
Fugyi-Vásárhely	—	10.46	3.39	
Várad-Velinţe	—	10.56	3.55	
Oradia-mare (	1.49	11.04	4.06	
Oradia-mare (	1.54	11.14	7.30	
P. Ladány	3.14	1.47	11.05	
Szolnok	5.10	4.40	2.37	
Buda-pesta	7.30	7.44	6.40	
Viena	2.00	6.20	2.00	

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ accelerat	Trenŭ omnibus
Viena	8.25	8.35	3.30	8.00
Budapesta	8.00	6.55	9.45	2.47
Szolnok	11.24	10.55	12.18	6.36
P. Ladány	2.01	2.04	1.59	10.09
Oradea mare (	4.11	5.13	3.20	
Oradea mare (	4.21	9.37	3.25	
Várad-Velencze	4.29	9.45	—	
Fugyi-Vásárhely	4.40	9.59	—	
Mezö-Telegd	5.02	10.28	3.56	
Rév	5.46	11.41	4.31	
Bratca	6.09	12.15	—	
Bucia	6 28	12.48	—	
Ciucia	6.52	1.48	5.28	
Huiedin	7.32	3.21	6.01	
Stana	7.51	3.54	—	
Aghiriş	8.12	4.34	—	
Ghirbĕu	8.24	4.52	—	
Nedeşdu	8.38	5.11	—	
Cluşiu (	8.57	5.40	7.08	
Cluşiu (	9.23	6.00	7.18	
Apahida	9.50	6.29	—	
Ghiriş	11.15	8.14	8.29	
Cucerdea	12.04	9.49	8.53	
Uióra	12.12	9.58	—	
Vinţulŭ de susu	12.19	10.07	—	
Aiudŭ	12.45	10.42	9.17	
Teiuşŭ	1.15	11.32	9.40	
Crăciunelŭ	1.44	12.03	—	
Blaşŭ	2.00	12.24	10.12	
Micăsasa	2.34	12.43	—	
Copşa mică	2.52	1.22	10.45	
Mediaşŭ	3.27	2.24	11.07	
Elisabetopole	4.01	3.06	11.29	
Sigişóra	4.50	4.17	12.15	
Haşfaleu	5.08	4.51	12.30	
Homorod	6.47	7.07	1.32	
Agostonfalva	7.36	8.10	2.04	
Apatia	8.09	8.46	2.24	
Feldióra	8.41	9.20	2.44	
Braşovŭ (	9.20	10.15	3.15	
Braşovŭ (	—	6.00	3.25	
Timişŭ	—	6.57	4.03	
Predealŭ	—	7.32	4.28	
Bucurescĭ	—	—	10.25	

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Tipografia Alexi Braşovŭ.